

NOTÍCIA DEL IV CONGRÉS D'HISTÒRIA DE BARCELONA

COMITÈ CIENTÍFIC DEL CONGRÉS

Amb un acte celebrat al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, el vespre del dia 12 de desembre de 1995 va quedar inaugurat el IV Congrés d'Història de Barcelona, organitzat per l'Institut Municipal d'Història, amb la col·laboració i el suport d'altres entitats públiques i privades. Les sis sessions de treball es desenvoluparen durant els tres dies següents a la sala d'actes de l'Ateneu Barcelonès, d'acord amb el programa adjunt, que comprèn trenta-set taules temàtiques successives, entre ponències i grups de comunicacions, a més de la conferència inaugural, els debats parcials i el debat general de la darrera jornada.

Les dues primeres edicions del congrés, els anys 1982 i 1985, havien tingut un caire generalista, i la tercera, el 1993, va ser plantejada com un balanç historiogràfic de la dècada anterior i com un nou punt de partença. La fixació d'un ritme bianual dels encontres, acordada el 1993, ha permès d'avançar pel camí de l'especialització de cadascuna de les convocatòries. Dins d'aquesta nova directriu, la quarta edició ha quedat singularitzada amb el títol «Barcelona i l'espai català. Ciutat i articulació del territori». La relació entre Barcelona i el seu entorn territorial ha anat experimentant uns canvis cada vegada més ràpids i irreversibles al llarg de l'edat contemporània, de manera que el programa del IV Congrés ha tendit a afavorir la concurrència d'anàlisis sobre els darrers segles i, més específicament encara, sobre els dos decennis escolats des de 1975.

Alguns fets produïts al voltant d'aquest any, com la mort del general Franco i l'inici de la transició vers la democràcia, la constitució de la Corporació Metropolitana de Barcelona i la consegüent aprovació del Pla General Metropolità o la incidència local de la crisi del petroli, semblaven dibuixar un panorama diferent al dels decennis anteriors.

A partir d'aquesta idea primària, el comitè encarregat de definir els objectius concrets del Congrés va anar explicitant alguns temes considerats claus per a la confirmació de la hipòtesi general i n'encomanà l'estudi a deu ponents, entre els quals hi ha historiadors, però també especialistes procedents dels camps de l'economia, de la geografia, de l'arquitectura, del dret polític i de la sociologia. Cadascun dels temes estratègics fou considerat en dues ponències, una encarregada de traçar la perspectiva històrica general de l'edat contemporània i l'altra sobre el vintenni 1975-1995, per tal de poder comprovar si realment els darrers esdeveniments i processos impliquen una inflexió en el curs històric de Barcelona, i establir en quina mesura es tracta de canvis radicals. El centenar de comunicacions presentades segueix les mateixes pautes de decantació temàtico-cronològica, amb un 20 % aproximat de treballs relatius als temps anteriors al segle XIX, un 40 % dedicats al període 1800-1975 i un altre 40 % que versa sobre els anys posteriors a 1975.

Per la seva pròpia naturalesa, un congrés és un mercat lliure, obert a diferents aportacions i orientat a la polèmica. Cal ser prudents a l'hora d'extreure'n conclusions que no siguin merament indicatives, perquè és difícil d'avaluar el pes específic de cadascun dels treballs

presentats, perquè la confluència de diversos investigadors en uns mateixos punts de vista pot ser bàsicament fortuïta, perquè l'absència d'aportacions a determinats aspectes pot no ser congruent amb la importància objectiva d'aquests, etc. Però, de tota manera, el conjunt dels treballs presentats i els debats mantinguts en aquest IV Congrés d'Història de Barcelona donen una imatge de conjunt prou articulada, i en alguns punts innovadora, de les grans línies de l'evolució de la ciutat i del perfil dels temps més recents.

Aquest dibuix històric cobra un relleu peculiar a partir d'una dada suggestiva. I és que, en efecte, una part important de les respostes donades a la periodificació hipotètica llançada pels organitzadors ha estat més aviat negativa. És a dir, que no s'ha generat un moviment inclinat a detectar i a fixar cronològicament les possibles ruptures, sinó una tendència a subratllar la continuïtat que lliga en molts aspectes la Barcelona actual (i també la futura que s'entrevéu en els processos recents) amb el seu passat. És curiós que aquesta tendència s'afirma potser amb menys intensitat a les aportacions dels historiadors estrictes que no pas a les dels investigadors implicats en les altres disciplines d'anàlisi.

Entre els estudiosos de l'evolució econòmica a llarg termini, com Pere Pascual, semblen haver pesat força les noves teories internacionals que tracten d'explicar la persistència d'alguns focus regionals amb una gran capacitat d'assimilar i desenvolupar les innovacions en l'esfera de la producció. Hom ha remarcat que els factors de posició originaris favorables a Barcelona han estat incrementats per la canalització de les diverses onades d'in-

novació tecnològica, i això no sols en el temps de l'estesa de la xarxa ferroviària sinó també en el de l'expansió de les telecomunicacions, com explica el geògraf Joan-Eugeni Sánchez, que insisteix en el pes de les estructures històriques del territori a l'hora d'afavorir la direcció concreta en l'aplicació de les noves tecnologies. Els recursos humans, que van ser crucials en el passat per suscitar la Barcelona industrial i per atraure iniciatives empresarials foranes, continuen essent, segons Jordi Catalán i Elena Giráldez, un aspecte estratègic en el moment actual de mundialització de l'economia. A partir de l'anàlisi dels cicles de la construcció i de la seva articulació amb el planejament urbà, Joan Vilagrasa ha mostrat la gradualitat de l'emergència de la metròpoli actual, i Francesc Nadal ha mostrat una altra cara de la continuïtat històrica, la persistent inadequació dels marcs territorials de l'administració espanyola a les característiques d'una ciutat sempre en expansió. Dins d'aquest corrent predominant que subratlla els elements de continuïtat, han estat aportades, tanmateix, anàlisis que indiquen l'emergència contemporània de noves formes d'organització. En alguns casos, la cronologia és congruent amb la indicada *a priori* pel comitè científic. És el cas, sobretot, de la implantació el 1974 de la Corporació Metropolitana de Barcelona, primera formulació de govern local a escala del nou conglomerat urbà, encara que cal tenir present la interrupció posterior d'aquesta experiència politicoadministrativa. Més consistent ha estat la deixa del Pla General Metropolità de 1976, afirmat per l'arquitecte-urbanista Amador Ferrer com el sòlid punt de partença sense el qual hauria estat impossible l'impuls urbanístic i la florida arquitectònica que ordinàriament es connecta amb els Jocs Olímpics de 1992 i que ha estat objecte també de diverses aproximacions, sobretot des de l'angle de la percepció de resultats. En altres aspectes, però, i potser són els més nombrosos, la impressió dominant és que els veritables canvis s'obren pas ara mateix, a través de les fórmules de sortida trobades a la crisi dels anys setanta i amb la nova inserció del focus barceloní en una economia globalitzada a partir dels anys vuitanta. D'una banda, els economistes dibuixen l'emergència d'un teixit industrial i d'un sector terciari substancialment diferents dels predominants fins a la crisi. De l'altra, els geògrafs que estudien el fenomen metropolità descriuen

unes formes d'ús del territori també força allunyades de les pautes tradicionals. Es consolida un conglomerat urbà amb un centre cada vegada més terciaritzat i d'alta qualitat residencial que va expulsant cap a la perifèria les activitats fabrils i buidant-se demogràficament en profit de la primera i, més recentment, de la segona de les corones metropolitanes. El símptoma més evident de la forta articulació de l'espai metropolità, que caldrà continuar mesurant i avaluant, són els intensos fluxos de mobilitat diària. En totes les anàlisis projectades sobre l'evolució recent, per damunt de l'interès per establir una periodificació clara ha predominat la preocupació davant els reptes emergents, alguns d'ells encara en estat germinal. Així, Jordi Catalán i Elena Giráldez han manifestat una gran inquietud per la situació de dependència tecnològica, que sembla amenaçar, ara més que mai, la solidesa de la indústria barcelonina, catalana i espanyola, i que sols podria ser superada amb inversions adequades en matèria d'educació i recerca, en capital humà en definitiva. Lluís Costa ha posat de manifest que les transformacions recents en el sistema financer obliguen a un accelerat canvi en la cultura vigent al sector si es vol assegurar la viabilitat de Barcelona com a plaça financera de segon ordre. Els estudis de les formes politicoadministratives, com Francesc Artal o Joan Subirats i Joaquim Brugué oscil·len entre la perplexitat davant l'afebliment de la incidència del sector públic que comporta la decisió de dissoldre la Corporació Metropolitana, adoptada el 1988, i la recerca de noves fórmules capaces d'adaptar-se a un panorama canviant, que apareix marcat no sols pel continu i ja tradicional desbordament de les demarcacions territorials sinó també per l'accés a l'exercici efectiu del poder local d'un nombre creixent i aparentment indeterminable d'agents públics i privats. Els sociòlegs, com Joan Costa i Adela Ros, Jaume Botey o Anna Alabart, manifesten la seva preocupació davant la crisi dels factors i mecanismes d'integració tradicionals, sotmesos tanmateix a crítica pel seu rerefons ideològic, i detecten l'aparició de noves formes de marginalitat (i no pas minoritàries), lligades, en part, a la diversificació del camp migratori i, en part, a la precarietat de l'accés al mercat laboral, a l'habitatge i a la cultura. Alguns geògrafs, com Josep Serra i Carles Carreras, han confluït també en la pintura d'un reforçament recent

PONÈNCIES PRESENTADES

«BARCELONA I L'ESPAI CATALÀ. UN APUNT SOBRE LES GRANS LÍNIES DEL PENSAMENT TERRITORIAL A CATALUNYA». Ramon Grau.

1. BASES ECONÒMIQUES DEL CREIXEMENT DE BARCELONA.

1.1. LA CIUTAT PREINDUSTRIAL EN EL TEIXIT DE LES RUTES COMERCIALS (taula de comunicacions).

«BARCINO I EL SEU LITORAL: UNA APROXIMACIÓ A LES COMUNICACIONS MARÍTIMES D'ÈPOCA ANTIGA A LA LAIETÀNIA». Pere Izquierdo i Tugas.

«BARCELONA I CATALUNYA DINS LA RUTA IMPERIAL DELS METALLS PRECIOSOS. LES LLICÈNCIES DE PROPÍ US CONCEDIDES PER LA GENERALITAT, 1559-1599». Bernat Hernández.

«FRANCIA, CASTILLA Y CATALUÑA Y EL MERCADO DEL LIBRO EN BARCELONA, SEGUNDA MITAD DEL SIGLO XVI». Manuel Peña Díaz.

«LA PROTECCIÓN SANITARIA DE BARCELONA COMO CONTROL DEL COMERCIO A LARGA DISTANCIA, 1570-1680». José Luis Betrán Moya.

«NICOLAS DEL FRAGO: UN NEGOCIANT ARAGONÈS A LA BARCELONA DEL DARRER TERÇ DEL SEGLE XVIII». Assumpta Muset Pons.

1.2. LA FORMACIÓ DEL CINTURÓ INDUSTRIAL CATALÀ. EXPANSIÓ DELS MERCATS, AVENÇ TECNOLÒGIC I RENOVACIÓ DELS SISTEMES DE TRANSPORT, 1714-1900.

Pere Pascual, ponent.

1.3. EMPRESARIAT I INNOVACIÓ INDUSTRIAL AL SEGLE XIX (taula de comunicacions).

«INNOVACIÓ TECNOLÒGICA I LLUITES EMPRESARIALS EN LA INTRODUCCIÓ DE LA INDÚSTRIA DE TEIXITS DE PANA A BARCELONA I CATALUNYA, 1844-1860». M^a Lluïsa Gutiérrez Medina.

«LA INDÚSTRIA SABONERA BARCELONINA EN EL CONTEXT ESPANYOL, 1850-1936». Ramón Ramon i Muñoz.

1.4. INICIATIVA EMPRESARIAL I GRANS INFRASTRUCTURES PER A LA CIUTAT MODERNA (taula de comunicacions).

«L'ABASTAMENT D'AIGUA AL PLA DE BARCELONA DES DEL REC COMTAL I LES MINES DE MONTCADA, 1822-1879».

Manel Martín Pascual.

«FACTORS DE DESENVOLUPAMENT I LIMITACIONS PER A L'EXPANSIÓ DE LES XARXES DE GAS. L'EXEMPLE DE LA CATALANA, DE BARCELONA, 1843-1930».

Mercè Arroyo i Huguet.

«EL DESENVOLUPAMENT DE LA XARXA ELÈCTRICA A BARCELONA, 1875-1935».

Joan Carles Alayo i Manubens.

«INGRESOS Y GASTOS DE OBRAS DEL PUERTO DE BARCELONA, 1816-1960».

Albert Carreras i César Yáñez.

1.5. *LES ACTIVITATS BANCÀRIES* (taula de comunicacions).

«LA SOCIEDAD DE CRÉDITO MERCANTIL, 1863-1882».

Martín Rodrigo y Alharilla.

«LA BANCA BARCELONINA I L'ARTICULACIÓ DEL SECTOR IMMOBILIARI: ELS INICIS DEL BANCO DE CRÉDITO LOCAL, 1925-1934».

Maria Àngels Alió.

1.6. *ELS RECURSOS HUMANS EN LES ETAPES DEL DESENVOLUPAMENT INDUSTRIAL DE BARCELONA, 1714-1975. INICIATIVES EMPRESARIALS I ESPECIALITZACIÓ DE LA FORÇA DE TREBALL.*

Jordi Catalán, ponent.

2. EVOLUCIÓ ECONÒMICA RECENT I ESPAI METROPOLITÀ

2.1. *DES DE LA TRADICIÓ INDUSTRIAL A LA REESTRUCTURACIÓ DINS L'ECONOMIA GLOBAL* (taula de comunicacions).

«LA INDÚSTRIA FARMACÈUTICA DE BARCELONA. ARRELAMENT LOCAL DEL SECTOR I EVOLUCIÓ RECENT».

Joan Morell Mestre.

«LA INDÚSTRIA ELECTRÒNICA A BARCELONA I A CATALUNYA, 1936-1995».

Joan Basacoma.

«EL SECTOR DE L'AUTOMOCIÓ A BARCELONA. DE L'ÈPOCA DEL CREIXEMENT A LA REESTRUCTURACIÓ ACTUAL».

Joaquim Solà.

«ESTRATEGIAS EMPRESARIALES EN SEAT, 1980-1995»

Francisco Llorente Galera.

2.2. *«DESARROLLO Y LOCALIZACIÓN INDUSTRIAL EN EL ÁREA METROPOLITANA DE BARCELONA, 1975-1995».*

Elena Giráldez Pidal, ponent.

2.3. *«EL CREIXEMENT DEL SECTOR TERCIARI»* (taula de comunicacions).

«DIFERÈNCIES EN LA LOCALITZACIÓ I LA DISTRIBUCIÓ DEL TERCIARI AVANÇAT I DEL TERCIARI NO ESTRATÈGIC A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA» Francesc González Reverté i Jordi Cáceres-Silva.

«L'EVOLUCIÓ RECENT DE LES ACTIVITATS COMERCIALS A BARCELONA EN LA SEVA PERSPECTIVA HISTÒRICA».

Carles Carreras.

«CREIXEMENT, DIVERSIFICACIÓ I PROMOCIÓ DEL SECTOR TERCIARI A BARCELONA».

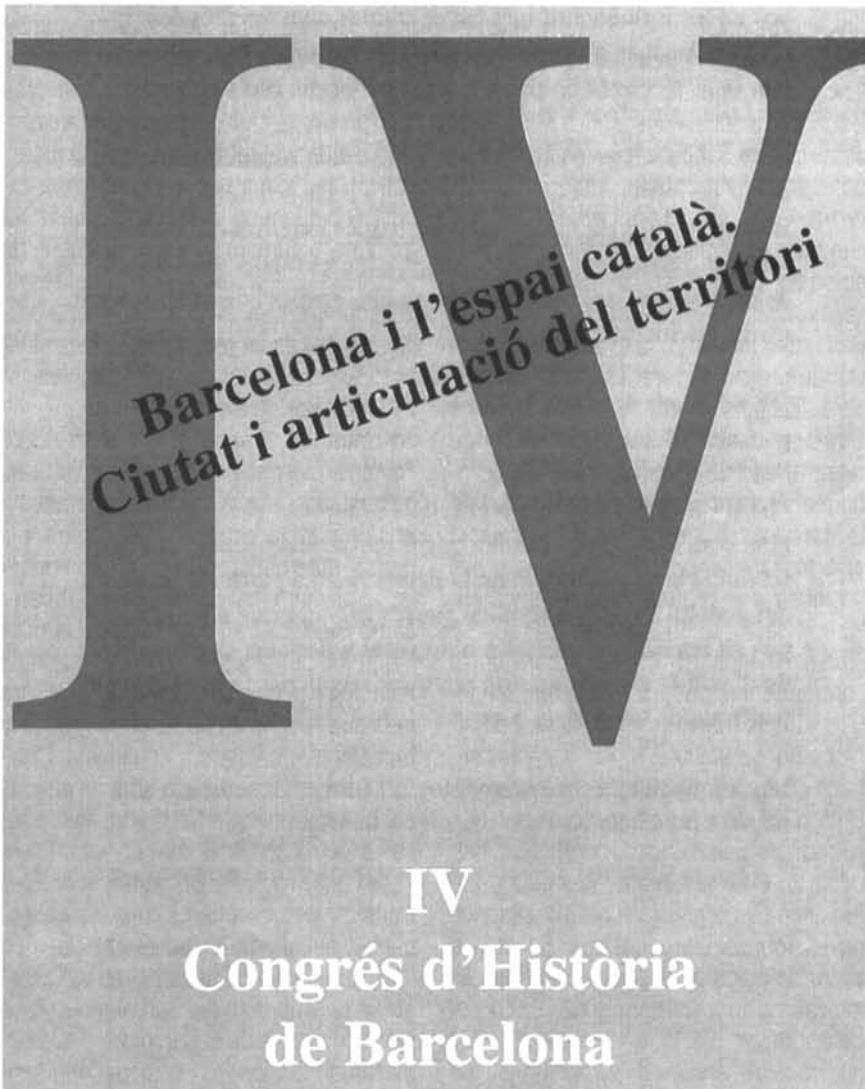
Núria Benach.

«L'IMMOBILIARI D'OFICINES A LA CIUTAT DE BARCELONA. NOVES LOCALITZACIONS I NOUS OPERADORS D'UN MERCAT EN CRISI».

Anna Vila i Nardi.

2.4. *L'ACTIVITAT FINANCERA*.

«LA PLAÇA FINANCERA DE BARCELONA. EVOLUCIÓ I TRANSFORMACIONS RECENTS».



de la fragmentació socioterritorial de la metròpoli, i altres, com Francesc-Manuel Muñoz, han considerat els models seguits pels urbanistes barcelonins com a inadequats a la nova escala metropolitana.

Dins el curs més ampli de la història contemporània, diversos investigadors, i especialment els historiadors, han marcat alguns punts de discontinuïtat importants, que podrien servir per a una periodificació coherent de la història de la Barcelona moderna.

A la conferència inaugural, Ramon Grau dibuixà, amb ajut de citacions de diversos pensadors dels segles XVIII a XX, el contrast entre l'optimisme intel·lectual amb què era vist el creixement de Barcelona fins 1870 aproximadament i la creixent desconfiança posterior, amb la plasmació, al llarg del primer terç del segle XX, de diverses formes de rebuig de la gran ciutat industrial, no del tot superades. Segons Grau, hi ha una relació estreta entre el sorgiment d'aquestes actituds intel·lectuals i la marxa del procés econòmic barceloní, que després d'una

fase d'afirmació del projecte industrialitzador que arrenca del Set-cents topà a partir del darrer terç del XIX amb diversos obstacles externs i amb els conflictes socials generats per la mateixa expansió de la indústria.

Pere Pascual i Jordi Catalán insistiren, efectivament, en la minva de vitalitat econòmica de Catalunya i Barcelona cap a 1870, encara que el primer terç del Nou-cents apareix com una nova fase expansiva. Catalán va remarcar també les dimensions del daltabaix econòmic produït pel descabellament de la guerra civil de 1936-1939 i els seus efectes duradors, més ençà dels temps del desenvolupament franquista.

Mercè Vilanova va dibuixar el fort contrast entre dos trams del segle XX, delimitats a nivell d'esdeveniments significatius per al canvi de les actituds socials i, en darrera anàlisi, transcendents per a l'evolució de les condicions de vida de les grans majories: el període que va de la Setmana Tràgica de 1909 a la immediata postguerra de 1939, i el que s'inicia amb la vaga de tramvies de 1951 i arriba

als pactes de la Moncloa. En la pintura de les duríssimes condicions socials del primer període, Vilanova va destacar el contrast entre la intransigència de classe manifestada per la burgesia i la tendència a la moderació dels obrers i dels seus líders, arrossegats al radicalisme per la manca de disposició al diàleg per part de la patronal. Durant el segon període, un cop atenuada la terrible repressió de postguerra, alguns factors favorables, com l'emergència d'un sindicalisme pragmàtic i el canvi d'actitud de l'Església catòlica, en un context progressivament expansiu, van fer possible una cultura més oberta al diàleg i a la negociació. Diversos investigadors especialitzats en l'estudi de l'economia i la societat entre els temps de la Restauració i els del franquisme conflüen amb aquestes apreciacions i amb alguns dels seus matisos cronològics.

En comparació amb l'abundor de treballs referits als segles XIX i XX, les aportacions relatives als temps anteriors han estat escasses, però no mancades d'interès. Així, per exemple, les comunicacions referides a l'economia preindustrial dibuixaren el context inicial o preconditioni que va fer possible la industrialització, és a dir la ferma posició de Barcelona com a plaça mercantil important en el marc mediterrani i de l'Europa occidental. I també, les més nombroses aportacions a la història política, que dibuixaren tres etapes successives en la vida de Barcelona: l'etapa medieval, caracteritzada per la capacitat de projecció externa del municipi; els primers segles moderns, presentats com una fase de retrocés de l'autonomia en pugna amb una monarquia en procés d'afirmació; i l'edat contemporània, amb l'antiga capital catalana convertida en un focus de revolució o de reformisme, freqüentment isolada fins i tot respecte a la resta de Catalunya.

És obvi que el desenvolupament històric de Barcelona, en especial el dels darrers segles, ha estat dificultat per la manca d'un marc politicoadministratiu adequat a les possibilitats locals, i nombroses aportacions ho han posat de manifest, tant a nivell de la falta d'un reconeixement de la personalitat de la societat barcelonina i catalana, com de la direcció més o menys erràtica de la política econòmica o de la crònica deficiència de les inversions públiques. Però el to general de Congrés, palesat sobretot als debats, no ha estat la imputació dels mals a factors externs sinó la detecció de la

part de responsabilitat que recau en els agents locals i l'intent de comprendre històricament aquestes actituds del passat com un tràmit per poder superar-les amb profit col·lectiu.

Així, enmig dels alts-i-baixos marcats per les conjuntures econòmiques i per la incidència de factors exògens de diversa mena, foren destacats fets com la manca d'ambició dels banquers locals a final del vuit-cents i la seva clara responsabilitat en el durador eclipsi d'un sector bancari autòcton. O com el conformisme més generalitzat dels industrials durant la Restauració. Fets com la feblesa de les inversions en la modernització del port de Barcelona al llarg de la primera meitat del segle XX, establerta per Albert Carreras i César Yáñez. O, en un altre ordre de coses, fets com la involució ideològica que assumiren alguns destacats representants del catalanisme de final del XIX i que deixà marginada una part substancial de la classe obrera barcelonina. O com la inflexibilitat de les posicions de l'organització patronal en la base de la violència urbana de la primera part del segle XX, retratada per Mercè Vilanova i per Soledad Bengoechea.

Ha estat probablement en la faceta social on les anàlisis històriques i les preocupacions per l'evolució recent i per l'esdevenidor immediat projectades des de diverses perspectives disciplinàries han confluint de la manera més creativa al llarg de les sessions del Congrés. En aquest sentit, i en contrast amb una certa absència d'anàlisis i de reflexions al voltant dels valors estrictament polítics lligats a la democràcia, emergí un notable interès per la condició social dels ciutadans, que s'obrí pas a la primera sessió a través de les anàlisis de la revolució industrial i que es mantingué al llarg de les sessions següents i fins al debat de clausura.

Quedà, per exemple, molt en relleu la funció de la família com a cèl·lula de resistència en situacions de mancança o de reducció de les prestacions socials públiques, tant en el passat com en el present. Ara mateix, per exemple, el suport intergeneracional sembla haver esdevingut en molts casos l'única possibilitat dels segments deprimits per fer front als reptes implicats en la nova fragmentació social, a través de fórmules com l'ingrés en l'activitat productiva informal, analitzada per Pere Jódar, Ramon Alòs i Rocío Mendoza, o com la conversió d'antigues residències secundàries en habitatges permanents, destacada

pels estudiosos de la mobilitat residencial, o com la transferència d'estalvis per a l'adquisició de pisos, hipòtesi indicada per Maria Jesús Calvo a partir del càlcul dels costos actuals de l'accés a l'habitatge. I també ha estat molt característica de l'ambient generat la recurrent preocupació per l'accés a la cultura, objecte de nombroses comunicacions sobre associacionisme i moviments socials i quallada al debat final en una polèmica al voltant de l'analfabetisme i de la seva diferent apreciació, per un costat des del punt de vista de la plenitud de la vida humana i, per l'altre, des de la perspectiva més limitada de la funcionalitat dels obrers analfabets en la revolució industrial clàssica del segle XIX. Si es pot dir que, en certa manera, hi hagué una conciliació entre ambdues actituds és perquè el mateix procés de desenvolupament tecnològic i la voluntat d'inserir Barcelona, Catalunya i Espanya en el rengle de les economies avançades fa imprescindible pensar en termes d'accés generalitzat de la població a la cultura i als altres béns socials bàsics.

Comitè científic del congrés: Ramon Grau (coordinador), Oriol Nel·lo, Joan Roca (secretari) i Mercè Tatjer.

Lluís Costa.

2.5. «AVENÇOS TÈCNICS I EFECTES TERRITORIALS A L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA, 1970-1995».

Joan-Eugení Sánchez, ponent.

2.6. L'ARTICULACIÓ DE L'ESPAI METROPOLITÀ (taula de comunicacions).

«LA DINÀMICA DEL SISTEMA URBÀ DE CATALUNYA: ÀREES DE CENTRALITAT I COHESIÓ».

Margarida Castañer, Obdúlia Gutiérrez i Joan Vicente.

«FACTORS EXPLICATIS DE LA MOBILITAT OBLIGADA PER TREBALL A BARCELONA».

(Xavier Güell Ferrer,

«LA MOBILITAT OBLIGADA PER MOTIU D'ESTUDI EN ELS MUNICIPIS DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA».

Joan López Redondo.

«ELS ESPAIS NO POLARITZATS DE LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA».

Pilar Riera.

«EL VALLÈS OCCIDENTAL EN L'ARTICULACIÓ DEL TERRITORI METROPOLITÀ DE BARCELONA».

Abel Albet.

«XARXES: JERARQUIES I RETÍCULES. APROXIMACIÓ A L'ANÀLISI DEL PAPER DE SABADELL EN L'ARTICULACIÓ TERRITORIAL DE LA METRÒPOLI DE BARCELONA».

Jordi Pascual i Ruiz.

3. MODELS I DESENVOLUPAMENTS DE L'ESPAI URBÀ

3.1. ASPECTES DE LA CIUTAT PREINDUSTRIAL

«ESTRUCTURACIÓ I OCUPACIÓ DEL PLA DE BARCELONA EN ÈPOCA ROMANA: LA XARXA CENTURIADA DE BARCINO»

Josep Maria Palet i Martínez.

«EL PATRIMONI IMMOBILIARI DE LA PLA ALMOINA DE LA SEU A LA CIUTAT DE BARCELONA, SEGLES XIII I XIV».

Tomàs López i Pizcueta.

«JONCARS, BARRAQUES, PASTORS I PESCADORS. LA MARINA DE BARCELONA AL SEGLE XV».

Teresa Vinyoles i Vidal.

«UNA DESCRIPCIÓ DE BARCELONA AL SEGLE XVIII»

Lluís Gassiot i Matas.

3.2. «IMPULS ECONÒMIC, PLANEJAMENT URBÀ I AGENTS SOCIALS EN LA DEFINICIÓ DE LA BARCELONA CONTEMPORÀNIA, 1859-1975»

Joan Vilagrassa, ponent.

3.3. L'EIXAMPLE COM A MODEL PER A LA URBANITZACIÓ DEL PLA DE BARCELONA (taula de comunicacions).

«NORMATIVA I INFRACCIÓ: LA FORÇA DE LA INICIATIVA PRIVADA EN LA CONSTRUCCIÓ DEL PRIMER EIXAMPLE, 1860-1891».

Joan Molet i Petit.

«UN EIXAMPLE PER SANT ANDREU DE PALOMAR. LA URBANITZACIÓ DEL CAMP D'EN NADAL, 1870-1930»

Nèlida Celma, Martí Checa, Jordi Serra i Yolanda Serrano.

«L'EIXAMPLE DE BARCELONA DINS EL TERRITORI DE SANT MARTÍ DE PROVENÇALS, 1859-1897».

Francesc Caballé i Esteve.

«POBLE NOU. CENT CINQUANTA ANYS DE PLANS, ACTUACIONS I EXPECTATIVES URBANES».

Josep Maria Carrera.

«DIAGONAL-POBLE NOU: CRÒNICA D'UNA TRANSFORMACIÓ ANUNCIADA».

Joaquim Sabaté Bel.

3.4. FORMES D'URBANITZACIÓ PERIFÈRICA (taula de comunicacions).

«LES ESTRATÈGIES DE PARCEL·LACIÓ I EDIFICACIÓ A LA BARCELONA DE 1930: EL SECTOR DEL PASSATGE DE XILE I LA TIPOLOGIA CONSTRUCTIVA DE LES VIVENDES ADOSADES».

Grup CD-URB.

«ELS EFECTES URBANÍSTICS DEL CONGRÉS EUCARÍSTIC INTERNACIONAL DE BARCELONA, 1952».

Martí Checa i Artasu.

3.5. URBANISME D'IMATGE I PERCEPCIÓ DE L'ESPAI URBÀ (taula de comunicacions)

«LA CIUTAT COM A MUSEU: LES OBRES DE REFORMA INTERIOR I LA CONSTRUCCIÓ DEL BARRI GÒTIC DE BARCELONA, 1907-1930»

Joan Ganau i Casas.

«EL DESENVOLUPAMENT DE LA PROMOCIÓ TURÍSTICA DE BARCELONA I EL SEU TERRITORI, 1908-1936».

Santi Barjau.

«IMAGEN DE MARCA: LA EXPLOTACIÓ DEL PASADO ROMANO EN LA BARCELONA ACTUAL».

Jorge Romero Gil.

«UNA APROXIMACIÓ A LA PERCEPCIÓ DE L'ESPAI URBÀ DE BARCELONA».

Agustí Rubio Bernabeu.

«LA METAMORFOSI OLÍMPICA DE BARCELONA. NOTES SOBRE LA CONSTITUCIÓ D'UN PATRIMONI DOCUMENTAL».

Pilar Gómez.

«DE-CONSTRUCCIÓ DE BARCELONA: PROJECTE URBÀ I REALITAT METROPOLITANA, 1980-1995».

Francesc Manuel Muñoz.

3.6. «IDEES URBANÍSTIQUES, INSTRUMENTS TÈCNICS I TRANSFORMACIÓ MATERIAL I SOCIAL DE BARCELONA. ELEMENTS PER A UN BALANÇ, 1975-1995»

Amador Ferrer, ponent.

3.7. EL MERCAT IMMOBILIARI I LA QÜESTIÓ DE L'HABITATGE (taula de comunicacions).

«EVOLUCIÓ RECENT DEL MERCAT IMMOBILIARI DE BARCELONA. CARACTERÍSTIQUES DELS HABITATGES».

Pilar Garcia Almira i Arantxa Villa Sicilia.

«EL COST DE L'ACCÉS A L'HABITATGE A BARCELONA, 1989-1995».

Maria Jesús Calvo Nuño.

«L'ACCÉS AL MERCAT DE L'HABITATGE: FONTS PER AL SEU ESTUDI»

Sergi Martínez i Rigol.

3.8. LA MOBILITAT RESIDENCIAL A ESCALA METROPOLITANA. (taula de comunicacions).

«MOBILITAT RESIDENCIAL DIFERENCIAL A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA».

Juan Antonio Módenes Cabrerizo.

«L'EMIGRACIÓ NETA DE BARCELONA COM A FACTOR DE DESCONCENTRACIÓ DEMOGRÀFICA A CATALUNYA I A LA REGIÓ METROPOLITANA, 1988-1994»

Josep Serra.

«DESCONGESTIÓ RESIDENCIAL A LA REGIÓ DE BARCELONA: L'EXEMPLE DE SANTA COLOMA DE GRAMENET».

Antoni Durà.

4. EL GOVERN DE LA CIUTAT

4.1. PROJECCIÓ EXTERNA DEL MUNICIPI MEDIEVAL (taula de comunicacions).

«ELX I CREVILLENT SOTA LA SENYORIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA, 1391-1473».

(Josep-David Garrido i Valls.

«BARCELONA I LES CORTS CATALANES AL SEGLE XIV».

(Antoni Udina i Abelló.

«NOTÍCIES SOBRE EL CONSOLAT DELS CATALANS A SEVILLA, 1282-1317»

Josefina Mutgé i Vives.

4.2. LA CIUTAT I ELS CONFLICTES AMB LA MONARQUIA HISPÀNICA (taula de comunicacions).

«LES FORTIFICACIONS DE BARCELONA, MOTIU DE DESAFIAMENT A FELIP IV DE CASTELLA».

Núria Florensa i Soler.

«BARCELONA Y LA ARTICULACION BÉLICA DEL ESPACIO CATALÁN EN LA SEGUNDA MITAD DEL SIGLO XVII».

(Antonio Espino López.

«ALTERNATIVES ESTRATÈGIQUES I REPRESSIÓ A BARCELONA. ELS DEBATS DE 1715-1717 A LA CORT DE FELIP V».

Antonio Muñoz González i Josep Catà i Tur.

«BARCELONA I LES PRECAUCIONS MILITARS DEL REFORMISME BORBÒNIC ENVERS EL PRINCIPAT».

Lluís Roura i Aulinas.

4.3. «DEFINICIÓ POLÍTICA I DELIMITACIONS TERRITORIALS DELS MUNICIPIS D'AGLOMERACIÓ DE BARCELONA DINS L'ESTAT ESPANYOL, 1714-1975».

Francesc Nadal, ponent.

4.4. EPISODIS DE LLUITA POLÍTICA, DES DE LA REVOLUCIÓ LIBERAL A LA DARRERA GUERRA CIVIL (taula de comunicacions).

«EL GOVERN DE LA CIUTAT DURANT EL TRIENNI LIBERAL I LA SEVA COMPARACIÓ AMB EL GOVERN LOCAL A CATALUNYA, 1820-1823».

Ramon Arnabat Mata.

«EL SITIO DE BARCELONA DE 1823».

Francisco Dueñas García.

«LA BARCELONA INSULAR DE LA REVOLUCIÓ LIBERAL Y LA GUERRA CIVIL, 1832-1840».

Manuel Santirso Rodríguez.

«LA LLEI MUNICIPAL DE CATALUNYA I LES ELECCIONS A L'AJUNTAMENT DE BARCELONA DE GENER DE 1934».

Ramón Alquézar i Aliana.

«BARCELONA, DARRERA BASE DE LES BRIGADES INTERNACIONALS».

Magí Crusells.

4.5. *L'ESTRUCTURACIÓ POLITICOADMINISTRATIVA DEL MUNICIPI DINS L'ESTAT CENTRALITZAT* (taula de comunicacions).

«EL TERRITORI DE BARCELONA A LA FI DE L'ANTIC RÈGIM».

Mercè Gras i Casanovas.

«EL TERRITORI DE BARCELONA EN LA REVOLUCIÓ LIBERAL».

Jesús BURGUEÑO.

«DEMARCACIONS ADMINISTRATIVES DE BARCELONA AL SEGLE XIX».

Jesús Mestre i Campí.

«UNA APROXIMACIÓ A LA DESPESA MUNICIPAL DE BARCELONA EN EL CONTEXT ESPANYOL, 1858-1885».

Xavier Gordillo i Molina.

4.6. *EXPANSIÓ MUNICIPALISTA I ÀMBIT METROPOLITÀ AL SEGLE XX* (taula de comunicacions).

«VERS LA "CIUTAT IMMENSE": L'ACCIÓ MUNICIPALISTA DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA, 1914-1923».

Josep Grau i Mateu.

«LA CIUTAT DE BARCELONA I LA SEVA REGIÓ EN LA PLANIFICACIÓ I EN ELS ESTUDIS TERRITORIALS, 1939-1987».

Jordi Cortès Rodríguez.

«POLÍTICA I ADMINISTRACIÓ DEL TERRITORI: EL DRAMA DE L'ÀREA METROPOLITÀ DE BARCELONA».

Francesc Artal.

«EL PROCÉS DE FORMACIÓ DE LES ACTUALS COMARQUES DEL BAIX LLOBREGAT I EL BARCELONÈS I ALGUNS MUNICIPIS DE LA SEVA RODALIA».

Isabel Rueda.

4.7. *«EL GOVERN DE LA CIUTAT I EL DESBORDAMENT DE LES LÒGIQUES TERRITORIALS I INSTITUCIONALS»*.

Joan Subirats i Joaquim Brugué, ponents.

4.8. *LES NOVES POLÍTIQUES URBANES* (taula de comunicacions).

«EFECTES SOCIALS DEL PLANEJAMENT URBÀ A BARCELONA EN ELS DARRERS 15 ANYS».

Rosa Tello.

«LA POLÍTICA DE REGENERACIÓ URBANA A CIUTAT VELLA».

Ricard Gomà.

«POLÍTICA INDUSTRIAL EN UN ÀMBIT LOCAL: EL CAS DE LA INDÚSTRIA DE L'AUTOMÒBIL I COMPONENTS A L'ÀREA DE BARCELONA».

José García Quevedo.

4.9. *ENTRE L'ADMINISTRACIÓ I LA REVITALITZACIÓ POLÍTICA LOCAL*

(taula de comunicacions).

«EL PROCÉS DE DESCENTRALITZACIÓ DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA: DE LA POLÍTICA A L'ADMINISTRACIÓ, 1979-1995».

Moisés Amorós i Perich.

«LES ELECCIONS MUNICIPALS A BARCELONA I EL SEU ENTORN METROPOLITÀ, 1991 I 1995».

Josep Serra i Batiste.

5. GRUPS I PRÀCTIQUES SOCIALS

5.1. *EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA EN L'EDAT CONTEMPORÀNIA* (taula de comunicacions)

«EL CRECIMIENTO DE BARCELONA Y EL PROCESO DE FORMACIÓN DE LOS CRITERIOS DEMOGRÁFICOS MODERNOS, 1717-1897».

Pilar López Guallar.

«BARCELONA I CATALUNYA: ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ I DIFERENCIACIÓ TERRITORIAL, 1787 I 1860».

Socorro Sancho i Valverde.

«ANÀLISI NOSOLÒGICA DE LA CASA PROVINCIAL DE MATERNITAT I EXPÒSITS DE BARCELONA EN UN CONTEXT DE CANVI, 1888-1910».

Josep Montiel i Montserrat Pantaleón.

«SOBREVIURE A BARCELONA: COMPARACIONS DE LA MORTALITAT EN L'ESPAI CATALÀ AL SEGLE XX».

Àngels Torrents, Margarita Gonzalvo i Carme Ros.

«INMIGRACIÓN EUROPEA CUALIFICADA EN EL ÁREA METROPOLITANA DE BARCELONA. EL CASO DE SANT JUST DESVERN».

María Dolores Puga González.

5.2. *«INTRANSIGENCIA DE CLASSE, ALFABETITZACIÓ I GÈNERE. LES FRONTERES INTERIORS DE LA SOCIETAT A BARCELONA, 1900-1975»*.

Mercè Vilanova, ponent.

5.3. *OBRERS, PATRONS I CONFLICTE SOCIAL, DES DE LA RESTAURACIÓ FINS AL FRANQUISME* (taula de comunicacions).

«LA SOCIETAT D'OBRERS TIPÒGRAFS DE BARCELONA, 1883-1890: MÉS ENLLÀ DEL MITE».

Manuel Vicente Izquierdo.

«L'APARICIÓ D'UNA NOVA DRETA: PATRONS I MILITARS EN ELS PRECEDENTS DE LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA».

Soledad Bengoechea.

«COL·LECTIVITZACIÓ I GUERRA CIVIL AL PORT DE BARCELONA, 1936-1939».

Jordi Ibarz Gelabert.

«AFILIACIÓ VERSUS MILITÀNCIA. ACTITUDS DINS LA UGT DURANT LA GUERRA CIVIL».

David Ballester.

«LOS TRABAJADORES DE ENASA DURANTE EL FRANQUISMO, 1946-1975».

Dora Palomero.

5.4. *MODELS FAMILIARS, EDUCACIÓ I CULTURA DE LES CLASSES POPULARS* (taula de comunicacions).

«EMIGRACIÓ FEMENINA, APRENENTATGE I RECURS A L'ASSISTÈNCIA A LA BARCELONA DE FINALS DEL SET-CENTS».

Montserrat Carbonell.

«MESTRES I ESCOLES A BARCELONA DURANT EL TRIENNI LIBERAL, 1820-1823».

Joan Florensa i Parés.

«SIGNIFICACIÓ HISTÒRICA DE LES TRAMES ASSOCIATIVES URBANES DE BARCELONA, 1874-1975».

Pere Solà i Gussinyer.

«FAMÍLIA BURGESA, FAMÍLIA OBRERA. EVOLUCIÓ DELS MODELS DE PARENTIU I INDUSTRIALITZACIÓ. BARCELONA, DEL SEGLE XIX A 1930».

Xavier Roigé i Ventura.

«PROJECTES I REALITZACIONS PER EIXUGAR EL DÈFICIT D'ENSENYAMENT PRIMARI A LA CIUTAT DE BARCELONA, 1905-1938».

Jordi Monés i Pujol-Busquets.

5.5. *«DIVERSIFICACIÓ DEL CAMP MIGRATORI, INTEGRACIÓ SOCIAL I MULTICULTURALITAT A BARCELONA. ELS DARRERS VINT ANYS»*.

Joan Costa i Adela Ros, ponents.

5.6. *EVOLUCIÓ RECENT DE L'ESTRUCTURA SOCIAL* (taula de comunicacions).

«REFLEXIONS SOBRE EL CREIXEMENT URBANORESIDENCIAL».

(Raimon Bonal.

«IDENTITAT ÈTNICA I IDENTITAT DE CLASSE».

Jaume Botey.

«EL LOKAL DEL BARRI DEL RAVAL O LES PRÀCTIQUES SOCIALS SUBMERGIDES».

Albert Álvarez i Aura.

«ESTRUCTURA I CANVI SOCIAL A BARCELONA. UNA PERSPECTIVA DES DE LA SOCIOLOGIA URBANA».

Anna Alabart.

«L'ESTRUCTURA SOCIAL DE BARCELONA I EL CONJUNT DE LA REGIÓ I».

Cristina Sánchez Miret.

5.7. *LA SITUACIÓ DELS COL·LECTIUS LABORAIS* (taula de comunicacions).

«EVOLUCIÓ DE L'ATUR A BARCELONA DE 1975-1995 I RESPOSTA SINDICAL».

Angelina Puig.

«EL TREBALL INFORMAL, PUNT D'ENCONTRE ENTRE EL TEIXIT SOCIAL I L'ECONÒMIC».

Pere Jódar, Ramon Alós i Rocio Mendoza.

5.8. *MOVIMENTS SOCIALS I LLUITES PELS SERVEIS PÚBLICS* (taula de comunicacions).

«LES ASSOCIACIONS DE VEÏNS I ALTRES MOVIMENTS SOCIALS EN LA CONSTRUCCIÓ DE LA BARCELONA ACTUAL, 1965-1995».

Pep Martí.

«LES ORGANITZACIONS DE DONES POPULARS I EL CANVI SOCIAL. EL BARRI DE CAN SERRA A L'HOSPITALET, 1980-1990».

Mari-Pau Trayner.

«L'ESCOLA I LA PARTICIPACIÓ DEMOCRÀTICA A BARCELONA, 1975-1995».

Isabel Boix i Junquera.

«L'INSTITUT SANT ANDREU VALLDAURA: ELS FRUITS D'UNA LLARGA LLUITA».

Roser Solà i Montserrat.

6. *BALANÇ DEL CONGRÉS I PERSPECTIVES DE RECERCA FUTURA*.

Comitè científic del congrés: Ramon Grau (coordinador); Oriol Nel-lo; Joan Roca (secretari) i Mercè Tatjer.